

از تخم مرغ دزدی تا شتر دزدی

سرقت یکی از قدیمی‌ترین جرایمی است که در جوامع انسانی وجود داشته است...

سرقت یکی از قدیمی‌ترین جرایمی است که در جوامع انسانی وجود داشته است .

از تخم مرغ دزدی تا شتر دزدی

جام جم آنلاین: سرقت یکی از جرایمی است که ارتکاب آن در جامعه آمار قابل توجهی را به خود اختصاص داده است و شاید به همین دلیل است که در هر روز که صفحه حوادث روزنامه‌ها را ورق می‌زنیم با انواع و اقسام سرقت‌ها و سبک‌های جدید برای ربودن اموال مردم مواجه می‌شویم که در همین اطراف ما به وقوع می‌پیوندد و ما از آنها بی‌خبریم، مثلاً همین چند روز پیش بود که خبری درباره #171 دزدی برای دریافت مژدگانی؛ منتشر شد.

متهمان این پرونده اعتراف کردند که در طول روز در خیابان‌های تهران با خودرو یا موتورسیکلت می‌گشتیم و چون می‌دانستیم که مردم معمولاً مدارک و پول‌هایشان را در داشبورد یا در صندوق عقب خودرو می‌گذارند، دست به سرقت از خودروهای پارک شده در کنار خیابان می‌زدیم. بعد از هر سرقت، پول‌های نقد را برمی‌داشتیم و اگر شماره تلفن مالباخته را بین مدارکش پیدا می‌کردیم، با او تماس می‌گرفتیم و مدعی می‌شدیم که مدارکش را پیدا کرده‌ایم و حاضریم در ازای دریافت مژدگانی، آنها را پس دهیم و با این طریق مبلغی از 200 هزار تومان تا یک میلیون تومان از مالباخته‌ها دریافت می‌کردیم.

جالب اینجاست که اکثر سارقان معمولاً در یک سبک خاص مهارت دارند و معمولاً به صورت سریالی و حرفه‌ای به این گونه جرایم دست می‌زنند و نمی‌شود ادعا کرد که از سر ناچاری و فقط برای همین یک بار به این کار دست زده‌اند، مثلاً همین چندین پیش سارقان فرش‌های نفیس که پس از اطمینان از خالی بودن خانه‌های ویلایی وارد خانه افراد می‌شدند و فرش‌های نفیس را سرقت می‌کردند در یزد دستگیر شدند یا در مورد دیگری دزد سریالی آرایشگاه‌های زنانه که گوشی و وجوه نقد مشتریان را می‌دزدید دستگیر شد.

همان طور که مشاهده می‌کنید متأسفانه تنوع سرقت‌ها در جامعه ما بسیار زیاد است و شاید نخستین سوالی که برای هرکس در این خصوص پیش می‌آید سوال از چرایی این ماجراست؟

یکی از قدیمی‌ترین جرایمی که شاید از همان پیدایش مفهوم مالکیت در جوامع بشری ارتکاب می‌یافته و معمولاً مجازات‌های سختی هم برای مرتکبان آن در نظر گرفته می‌شده است، جرم سرقت است.

امروزه در اکثر کشورهای جهان، جرم سرقت به دلیل تنوع و گوناگونی آن به انواع مختلفی که هر یک شرایط خاص و مجازات مخصوص به خود را دارد، تفکیک شده است برای مثال: سرقت ساده، سرقت مسلحانه، سرقت کودکان و... شاید بتوان دلیل این کثرت را سادگی عمل سرقت نسبت به دیگر جرایم مثل کلاهبرداری دانست و دیگر این که سود و منفعت آن به نحوی تپیل و زود بازده است. به عنوان مثال شخص بلافاصله پس از سرقت، مال را در اختیار دارد و می‌تواند به هر طریقی آن را استفاده کند. به هر حال با تمام این تفاسیر وظیفه حقوقدانان و قانونگذاران و مجریان این است که تمهیداتی بیندیشند که از اموال مردم به نحو احسن پاسداری و محافظت شود و با برخورد قاطع از به وقوع پیوستن ضرب‌المثل تخم مرغ دزد شتر دزد می‌شود جلوگیری کنند.

اجرا نشدن حد سرقت

اکثر مردم هنگامی که آمار بالای سرقت در جامعه را مشاهده می‌کنند این سوال را با خود تکرار می‌کنند که چرا حد سرقت در جامعه اسلامی اجرا نمی‌شود؟ به عبارتی چرا انگشتان دست سارق را قطع نمی‌کنند تا درس عبرتی برای دیگران باشد؟

شاید بتوان در کشور ما سرقت‌ها را به 2 دسته کلی تقسیم کرد: 1- سرقت حدی 2- سرقت تعزیری و باید این مطلب را افزود که مجازات قطع انگشتان دست فقط در مورد سرقت حدی قابل اعمال است. ناگفته نماند که وقتی می‌گوییم قطع انگشتان یعنی 4 انگشت دست راست به استثنای انگشت شست و کف دست. البته در صورت تکرار این نوع از سرقت، باید پای چپ سارق را از پایین برآمدگی به نحوی که نصف قدم و مقداری از محل مسح او باقی بماند قطع کرد.

قانونگذار برای اعمال حد سرقت و این که بتوانیم یک سرقت را حدی بنامیم، 16 شرط را در ماده 198 قانون مجازات اسلامی بیان کرده است و در صورتی که هر یک از این شروط نباشد سرقت حدی نیست و باید در دیگر جرایم و مجازات‌ها آن عمل را جای داد.

برخی از این شروط از این قرار است:

1 - سارق با تهدید و اجبار وادار به سرقت نشود.

2 - سارق بداند که مال، متعلق به غیر است.

3 - صاحب مال، مال را در حرز قرار داده باشد (حرز عبارت است از محل نگهداری مال به منظور حفظ از دستبرد.) برای مثال می‌توان از جعبه، صندوق، مغازه، خانه و... نام برد که در شرایطی به عنوان حرز محسوب می‌شوند ولی ناگفته نماند برای تحقق سرقت حدی، حتما باید حرز متناسب با مال انتخاب شود مثلا نمی‌توان یک کالای باارزشی را در حیاط خانه‌ای که افراد به راحتی وارد آن می‌شوند نگهداری کرد. همچنین باید به این نکته توجه داشت که این تناسب حرز را عرف تشخیص می‌دهد.

نکته: یکی از قدیمی‌ترین جرایمی که شاید از همان پیدایش مفهوم مالکیت در جوامع بشری ارتکاب می‌یافته و معمولا مجازات‌های سختی هم برای مرتکبان آن در نظر گرفته می‌شده است، جرم سرقت است
4 - سارق مضطر نباشد.

5 - سارق پدر صاحب مال نباشد.

6 - سرقت در سال قحطی صورت نگرفته باشد.

7 - مال مسروق در حرز متناسب نگهداری شود و... معمولا جمع این شرایط در یک مورد خاص کمتر اتفاق می‌افتد و دلیل اجرا نشدن این نوع از حد نیز همین مورد است.

دزد شبرو

یک نکته‌ای که در قانون مجازات به چشم می‌خورد تفاوت بین دزد شب و دزد روز است. طبق قانون اگر کسی شب به دزدی برود با کسی که صبح به دزدی رفته فرق می‌کند همچنین تعداد سارقان نیز مورد توجه قانونگذار است و به مجازات سارقان می‌افزاید. بر طبق قانون اگر سارق شب به دزدی بیاید به حبس از 6 ماه تا 3 سال محکوم می‌شود و باید تا 74 ضربه شلاق را نیز تحمل کند همچنین اگر سارقان 2 نفر یا بیشتر باشند نیز به همین مجازات محکوم می‌شوند و در این خصوص فرقی نمی‌کند که شب به دزدی بروند یا صبح. اما اگر آقا دزده تک و تنها زیر آفتاب سوزان به سرقت رفت و گیر افتاد، مجازاتش فقط از 3 ماه تا 2 سال و تا 74 ضربه شلاق است.

مال خودمه

شاید هنگامی که بحث سرقت پیش می‌آید یکی از سوالاتی که ذهن افراد را به خود مشغول می‌کند این است که اگر شخصی اموال ما را سرقت کرد یا به ما مدیون بود، آیا می‌توانیم شخصا وارد عمل شویم و به عنوان مثال به اندازه‌ای که از ما سرقت شده یا طلبکار هستیم از اموال طرف مقابل برداریم؟ و آیا در این موارد مشمول قواعد سرقت نمی‌شویم؟

درخصوص این پرسش مباحث گوناگونی بین فقیهان و حقوقدانان مطرح بوده که در این بین اختلاف نظرهایی نیز به چشم می‌خورد، اما در پاسخ به این سوال باید به نوعی تفکیک قائل شویم، در مواردی که شخص مال خویش را برمی‌دارد به هیچ وجه عنوان سرقت قابل انتصاب نیست چون همان طور که گفتیم باید مالی که دزدیده می‌شود متعلق به شخص دیگری باشد مثل وقتی که موتور شخصی را می‌دزدند یا به هر نحو از او می‌گیرند و پس از آن، خود آن شخص اقدام می‌کند و موتور خویش را از خانه دیگری برمی‌دارد، پس در این صورت به هیچ عنوان مرتکب جرم سرقت نشده است، چون موتور خود را برداشته است.

البته ناگفته نماند که شاید بتوان در این موارد شخص را به جرم ورود غیرقانونی به منزل دیگری مورد بازخواست قرار داد، اما گاهی اوقات جریان فرق می‌کند مثلا شما 3 میلیون از شخصی طلب دارید و او به حرف شما گوش نمی‌دهد و طلبش را پرداخت نمی‌کند و شما هم می‌روید به اندازه 3 میلیون از خانه یا مغازه طرف مقابل جنس یا پول بر می‌دارید، به این جریان در فقه اسلامی (تقاص) گویند و فقها معتقدند که تقاص به لحاظ کیفری جرم نیست و نمی‌شود شخص را مجازات کرد پس در واقع از لحاظ فقهی و شرعی مشکلی ندارد پس سرقت محسوب می‌شود.

در این خصوص باید افزود که یک رای در دیوان عالی کشور صادر شده است که این عمل را جرم ندانسته و شخص را بی‌گناه اعلام کرده است، اما توصیه بر این است که تا حد امکان از این کار خودداری کنید چون در این صورت نظم جامعه بر هم می‌ریزد و از آن

پس هر کس خود وارد عمل می‌شود و هرج و مرج و درگیری افزوده می‌شود، پس بهتر است در این مواقع نیز از طریق مراجع صالح قضایی، جریان را پیگیری کنید.

عاقبت درگیری با سارق

در بعضی از مواقع ممکن است که صاحب مال، سارق را در حال دزدی مشاهده کند، در این مواقع بهترین و مناسبترین اقدامی که می‌توان انجام داد، چیست؟

این مورد یکی از مواردی است که برای بسیاری از اشخاص مشکل ساز می‌شود چون در این مواقع برخی از صاحبان اموال که دارای زور بازو هستند به سراغ سارق می‌روند و از هر چیزی که دور و بر پیدا می‌کنند برای زدن سارق استفاده می‌کنند حال در این جریانات یا سارق حسابی کتک می‌خورد یا صاحب مال کبود و سیاه می‌شود. باید حواستان را جمع کنید و بدانید که اگر سارق را بزنید و مصدوم کنید، در صورت شکایت سارق پایتان به دادگاه باز می‌شود و شما را به عنوان جرم ضرب و شتم بازداشت می‌کنند و علاوه بر تحمل مجازات، به پرداخت دیه نیز محکوم می‌شوید.

البته ناگفته نماند که اگر بتوانید اثبات کنید که در حال دفاع مشروع بوده‌اید، می‌توانید از زیر بار مجازات فرار کنید ولی دفاع مشروع هم شرایط خاص خود را دارد مثلاً تناسب دفاع با حمله یکی از شروط است.

به عنوان مثال اگر سارق در حال فرار است شما نمی‌توانید او را دنبال کنید و بعد بزنید یا اگر او با دست خالی به شما حمله می‌کند، شما نمی‌توانید از سلاح سرد استفاده کنید و بعد ادعای دفاع مشروع کنید.

به هر حال بهتر است تا حد امکان از درگیری با سارقان بپرهیزید چون هم خطر جانی دارد هم ممکن است باعث دردهای آتی برای شما بشود و اگر توانستید او را بگیرید، سریعاً با پلیس تماس بگیرید و او را تحویل مأموران بدهید و سپس خودتان مراحل قانونی را طی کنید.

علی طالبی / جام‌جم